

**Biblioteca ASTRA,
Corpul B**

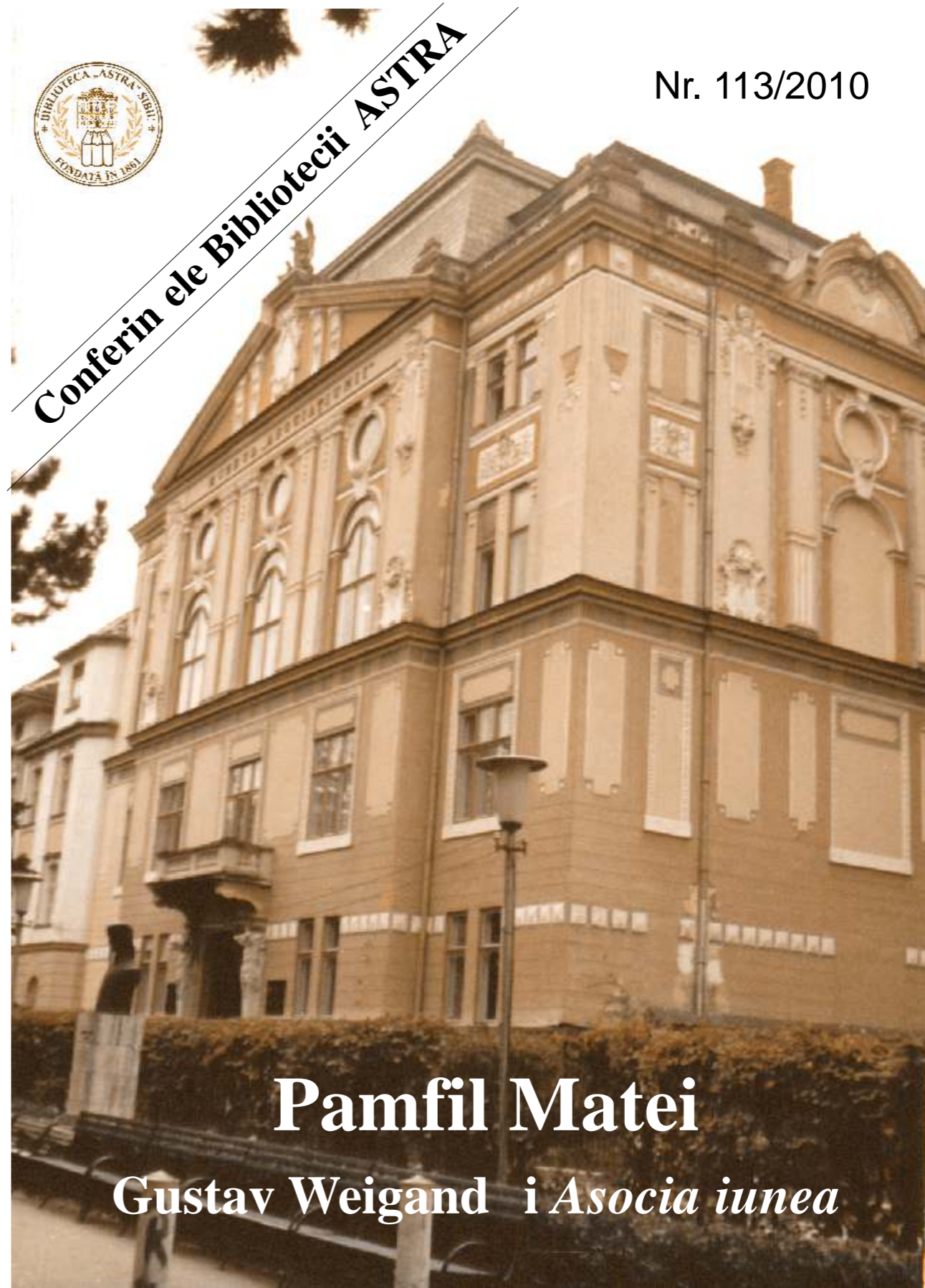

Foto: Daniela Rusu

Conferințele Bibliotecii ASTRA

Nr. 113/2010

Pamfil Matei
Gustav Weigand și Asociațiunea

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU

Conferințele Bibliotecii ASTRA:
PAMFIL MATEI: *Gustav Weigand și Asociațiunea*

Coordonatorul colecției: Onuc **Nemeș-Vintilă**
Grafică copertă: Daniela **Rusu**
Editor: Ioana **Butnaru**
Lucrare realizată la tipografia Bibliotecii ASTRA
Tiraj: 15 exemplare

*Versiunea în format electronic a conferinței se află la Biblioteca ASTRA,
Compartimentul Colecții Speciale*

CONSILIUL JUDEȚEAN SIBIU
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU

Str. G. Barițiu, nr. 5-7, cod 550178
Sibiu, ROMÂNIA
Tel.: +40 269 210551, +40 369 561731, fax: +40 269 215775
Web: <http://www.bjastrasibiu.ro>, e-mail: bjastrasibiu@yahoo.com

ISSN: 1843 - 4754

Pamfil Matei

n. 1942

CURRICULUM VITAE

PAMFIL MATEI

DATE PERSONALE: născut la 30 august 1942 în comuna Albac, jud. Alba, fiul lui Ioan și al Sofiei Matei; căsătorit cu Ana-Alexandrina, 2 copii, Alexandru-Radu și Horia-Corvin

STUDII:

1948-1955: Școala generală din comuna Albac; **1955-1959:** Liceul “Horia, Cloșca și Crișan”, Abrud; **1959-1964:** Facultatea de Filologie, Cluj, specializarea *Limba și literatura română*; **1985:** Doctor în Filologie, Facultatea de Filologie a Universității “Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca (coordonatori științifici: prof. univ. dr. Iosif Pervain și prof. univ. dr. Gavril Scridon)

ACTIVITATEA PROFESIONALĂ, ȘTIINȚIFICĂ ȘI DE

PERFEȚIONARE:

1964-1966, profesor titular la Școala Generală din comuna Vadul Moților și la Liceul “Horia, Cloșca și Crișan” din orașul Abrud, regiunea Cluj;

1967-1968, inspector școlar, Secția Învățământ a raionului Câmpeni, profesor la liceele din Câmpeni și Abrud; vicepreședinte al *Societății de Științe Istorice și Filologice*, filiala Abrud-Câmpeni;

1968-1976, profesor titular la Liceul “Gheorghe Lazăr” din Sibiu; asistent și lector universitar asociat al Facultății de *Filologie și Istorie din Sibiu* (1973-1976);

- 1976-1986**, lector titular al *Facultății de Filologie și Istorie* din cadrul *Institutului de Învățământ Superior din Sibiu*;
- 1986-1992**, în urma desființării *Facultății de Filologie și Istorie*, am fost transferat ca profesor titular la *Liceul Teoretic “Octavian Goga”* din Sibiu;
- 1990-1992**, conferențiar universitar asociat al *Facultății de Litere, Istorie și Drept* din Sibiu;
- 1992-2001**, conferențiar universitar titular, prin concurs, începând cu 1 decembrie 1992;
- 2001-2008**, profesor universitar titular, *Facultatea de Litere și Arte a Universității “Lucian Blaga”* din Sibiu;
- 1967** - obținerea gradului didactic *DEFINITIV* cu media 9,66;
- cursuri de perfecționare la I.P.C.D. Cluj, București și Breaza, ca profesor și inspector școlar
- 1972** - obținerea gradului didactic II, la Brașov, cu media 9,33;
- 1985** - obținerea titlului științific de *DOCTOR ÎN FILOLOGIE*, la Facultatea de Filologie a Universității “Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca;
- 1999 și 2001** - vizite de documentare și colaborare la Universitatea din Marburg (Germania), în cadrul parteneriatului universitar cu Universitatea “Lucian Blaga” din Sibiu.
- 1999-2008** - inițiator și organizator al *Colocviului Național Studențesc „Lucian Blaga”*, al Centrului de Limbi Străine al Facultății, al manifestării internaționale *Confluențe culturale româno-germane*; director-

fondator al *Centrului de Cercetări Filologice și Interculturale* al Universității „Lucian Blaga” din Sibiu; director-editor al publicației *Caietele Lucian Blaga*, vol. I – IX, 2000-2008;

FUNCȚII DE CONDUCERE ȘI ÎNDRUMARE:

1967-1968, inspector școlar, Secția de învățământ a raionului Câmpeni, regiunea Cluj,

1970-1975, instructor cu probleme de artă și cultură la Comitetul județean de partid Sibiu, fără întreruperea activității didactice; am colaborat cu instituții profesioniste de artă și cultură din Sibiu (Muzeul Brukenthal, Teatrul de Stat, Biblioteca “Astra”, Arhivele Statului, Filarmonica de Stat, Teatrul de Păpuși, Uniunea Artiștilor Plastici) și cu revista **Transilvania**, la reparația căreia, în anul 1972, am contribuit, făcând apoi parte din Colegiul de redacție.

1975-1980, rector al *Univeristății Cultural-Științifice* din Sibiu, când am inițiat, împreună cu profesorii Iuliu Paul, Hermann Schmidt și Ioan Holhoș, manifestări culturale și științifice de largă audiență, în special ciclul *Tribuna ideilor*, onorat de prezența unor mari personalități ale culturii românești, precum: Mircea Malița, Ștefan Milcu, Remus Răduleț, Eugen Pora, Ștefan Pascu, Ioan Ceterchi, Virgil Vătășianu, I. I. Rusu, Camil Mureșan, Hadrian Daicoviciu, Ion Vlad, Pompiliu Teodor, Emil Condurachi, Cantemir Riscuța, Ioan Ursu, Radu Popa, Răzvan Theodorescu etc.

- 1979-1983**, director al *Teatrului de Stat din Sibiu*, fără întreruperea activității didactice la *Facultatea de Filologie și Istorie* din Sibiu; președinte al *Comitetului municipal de cultură* Sibiu; colaborarea cu *Teatrul de Stat din Sibiu* mi-a adus satisfacții deosebite, într-o perioadă dificilă pentru instituțiile de cultură și artă. În perioada amintită, instituția sibiană a realizat numeroase premiere cu piese de teatru de valoare, mult apreciate de public, de presa de specialitate și de juriile concursurilor la care a participat și a obținut 17 distincții (secțiunile română și germană). O valoare deosebită au avut spectacolele cu piesele: *Răceala* de Marin Sorescu, *Insula* de A. Fugard, *Neînțelegerea* de Albert Camus, *Faust* de Goethe, *Mârâiala* de Paul Cornel Chitic, *Dirijorul* de D.R. Popescu, *Camino Real* de T. Williams, *Man ist man* de Bertholt Brecht și altele, prin care Teatrul din Sibiu a fost apreciat ca “un punct luminos pe harta teatrală a țării” (Valentin Silvestru).
- 1990-1993**, director al *Liceului teoretic “Octavian Goga”* din Sibiu; am inițiat și organizat prima ediție a manifestărilor cultural-artistice ale elevilor și cadrelor didactice: *Zilele Liceului Teoretic “Octavian Goga”* (1993), având ca invitați de onoare pe Î. P. S. Antonie Plămădeală, mitropolitul Ardealului, Crișanei și Maramureșului, și pe academicianul Eugen Simion. De asemenea, am sprijinit inițiativa elevilor care au redactat două reviste proprii: *BRIO* și *LE PETIT MAG*.
- 1994-1996**, prodecan al *Facultății de Litere, Istorie și Drept* și decan al *Facultății de Litere, Istorie și Jurnalistică*; membru al Senatului Universității “Lucian Blaga”.

1992-2006, președinte-fondator al *Societății Culturale “Avram Iancu”*, Filiala Sibiu, membru al *ASTREI* și al *Societății Culturale Româno-Germane* din Sibiu.

2000-2008, decan al *Facultății de Litere și Arte* din Sibiu

1976-2010, am efectuat peste 80 de *inspecții speciale pentru acordarea gradelor didactice I și II* în învățământul preuniversitar, am coordonat practica pedagogică și de profil a studenților și elaborarea a peste 150 de *lucrări de licență și disertații* ale absolvenților facultății și ale absolvenților studiilor postuniversitare și a peste 50 de lucrări metodico-științifice pentru obținerea gradului didactic I; am susținut cursuri în cadrul activității de perfecționare a cadrelor didactice, cursuri de pregătire pentru admiterea în învățământul superior, numeroase inspecții școlare în cadrul unor brigăzi ale Ministerului Învățământului și ale Inspectoratului Școlar Județean Sibiu.

Am făcut parte din comisii de Doctorat la Universitățile din Cluj-Napoca, Timișoara și Sibiu, din comisii de concurs pentru ocuparea unor posturi didactice în învățământul universitar și preuniversitar, din numeroase comisii de licență, bacalaureat și admitere, ca președinte de comisie și profesor de specialitate.

Am inițiat și am participat la numeroase sesiuni științifice și simpozioane naționale și internaționale ale cadrelor universitare și ale studenților la care am prezentat de-a lungul anilor peste 300 de comunicări.

DISCIPLINE PREDATE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR:

- Istoria limbii române: 1973-1986; 1992-1996; Limba română contemporană (Fonetică, Fonologie, Lexicologie, Morfosintaxă): 1975-1986; 1990-1992; Limba română contemporană (Morfosintaxa): 1976-1986; 1991-2008; Stilistica limbii române: 1976-1982; 1993-1999; Metodica predării limbii și literaturii române: 1976-1986; 1993-1996; Gramatică și stilistică: 2000-2004; Gramatică normativă: 2000-2008.

ACTIVITATE ȘTIINȚIFICĂ ȘI PUBLICISTICĂ

- *autor a peste 90 de studii și articole publicate în reviste de cultură și în volume ale unor manifestări științifice;*
- *lucrări publicate: Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român (ASTRA) și rolul ei în cultura națională (1861-1950), 1986; Sibiul și Marea Unire (1993, în colab.), Toponimia comunei Jina, (1998, în colab.), Morfosintaxa limbii române contemporane (2001, 2002 – două ediții), Probleme de morfosintaxă a limbii române contemporane, (2001), Asociațiunea în lumina documentelor (1861-1950), Noi contribuții (2005); Acta Universitatis Cibiniensis – coordonator și editor: vol. I (1995), vol. II (1997); Caietele „Lucian Blaga” vol. I-IX (2000-2008), director-editor)*

PREMII, DISTINCȚII, DIPLOME, NOMINALIZĂRI:

Ordinul „Meritul pentru învățământ” în grad de Comandor, 2004; Medalia de argint a Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2005; Medalia Muzeului Civilizației

*Populare Tradiționale „Astra”, 2003; Diploma pentru competență academică și servicii excepționale aduse Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, în evoluția spre mileniul III, 1999; Diplomă aniversară a Facultății de Inginerie „Hermann Oberth” din Sibiu (2001); Diploma de onoare a Societății Române de Radiodifuziune, 2001; Diploma de excelență pentru merite deosebite în domeniul învățământului și educației, Colegiul „Octavian Goga”, 2001; Diploma de excelență a orașului Săliște, 2004; Diploma de excelență, Tribuna 120, 2004; Scrisoare de recunoștință, Biblioteca Județeană „Astra”, 2005; Diploma Festivalului Internațional „Lucian Blaga”, Prefectura Alba Iulia, 2005; Diploma de excelență (Personalități care fac istoria Sibiului), Data Press, Sibiu, 2005; Nominalizare în Enciclopedia *Who's who in Romania*, ediția Princeps, București, Editura Pegasus Press, 2002, editor Panayiotis Vassos, p. 384-385; Nominalizare în volumul *Personalități care fac istoria Sibiului*, Colecția *Dialoguri în Viața Sibiului*, Sibiu, Editura Data Press, 2005, ediție îngrijită de Emil David și Ioana Bărbulescu; Interviu și CV – *Este nevoie de consecvență în promovarea valorilor reale*, p. 127-130; Diplomă de excelență a Direcției Județene Sibiu a Arhivelor Naționale și Medalia jubiliară, cu prilejul împlinirii a 175 de ani de la înființarea Arhivelor Naționale ale României, 2006; Nominalizare în *Enciclopedia personalităților din România, Hübners Who is who*, București, 2008, p. 793-794;*

APRECIERI DE REFERINȚĂ:

1) „Teatrul sibian are o istorie sinuoasă. A demonstrat însă că dacă știe să facă apel la oameni tineri și curajoși, să abordeze un repertoriu de marcă, succesele nu îi sunt străine...

Momentul prezent este remarcabil în viața teatrului sibian. Ideea directorului de a nu face figurație este foarte valoroasă... de mult n-am văzut trupa sibiană funcționând atât de bine”.

(Valentin Silvestru, 1980; cf. *Tribuna Sibiului*, nr.7014/10 februarie 1980)

2) „Dacă pe o hartă a României am pune becuri electrice în cele 44 de puncte unde avem teatre profesioniste și am conecta această hartă la curent, am putea costata că unele becuri rămân stinse, altele pâlpâie, unele sunt luminoase și câteva scânteietoare.

Sibiul este un punct luminos pe harta teatrală a țării, datorită conducerii, zestrei regizorale, unei trupe ce se relevă pe orice clapă a claviaturii repertoriale”.

(Valentin Silvestru, 1981; cf. *Tribuna Sibiului* nr. 7438/24 iunie 1981)

3) „De la absolvire și până în prezent...a dezvoltat o impresionant de bogată, variată și densă activitate, pe multiple planuri. Înainte de a mă referi la domeniul învățământului, mi se impune să constat și să afirm că d-l. Pamfil Matei este o personalitate proeminentă a vieții culturale sibiene. De asemenea, pentru a evita fastidioase enumerări de domenii și de teme, sunt de reținut ca semne cu valoare de argument. (Pamfil Matei)...este autorul unei cărți de 364 de pagini despre „Astra”, carte prețuită în 18 cronici cu semnături prestigioase...,la care adăugăm cartea (în colaborare) *Toponimia comunei Jina*, numărând 1831 de elemente topice, tot atâtea istorii până la el nescrise, istorii în care sunt implicate substanțial variate cunoștințe din toate domeniile pe care toponimia le reclamă;...

Toate cele de mai sus impun sintagme cheie ce-și au toată acoperirea faptelor: orizont larg, multilateralitate, informare până „la zi”, demers logic și argumentat, ținută științifică, pasiune pentru specificitatea profesată. Pe scurt, un excelent didact, unanim apreciat ca om de valoare, cu un prestigiu de invidiat”

(prof. univ. dr. D. D. Drașoveanu, Cluj-Napoca, 1999)

4) „Domnul Pamfil Matei și-a asigurat o solidă formație lingvistică pornind, în primul rând, de la studiile universitare efectuate la *Facultatea de Filologie* din Cluj, între anii 1959-1964. (...) activitatea științifică cuprinde o arie diversificată de preocupări, de la istoria limbii și culturii române, în special transilvănene, până la dialectologie, toponimie sau stilistică literară... Aș dori să subliniez, de asemenea, aprecierea de care s-a bucurat activitatea științifică și didactică...în mediile universitare și, mai larg, intelectuale.”

(prof. univ. dr. Mircea Borcilă, Cluj-Napoca, 1999)

5) „Din cele menționate până aici, pot fi deduse, fără nici o ezitare, meritele profesionale, științifice și civice de excepție ale domnului conf. univ. dr. Pamfil Matei. Doresc să exprim, în același timp, prețuirea mea personală pentru domnul Pamfil Matei. În calitate de Rector al Universității „Lucian Blaga” din Sibiu (1992-până în prezent) și în calitate de filolog (sunt profesor universitar de *Studii americane și britanice*) sunt pe deplin familiarizat cu întreaga activitate desfășurată în cadrul Universității de către domnul Matei. Este unul dintre cei mai prestigioși dascăli din întreaga noastră comunitate universitară.”

(prof. univ. dr. dr. h. c. Dumitru Ciocoi-Pop, 1999)

6) „...prezenta lucrare (*Morfosintaxa limbii române contemporane*, 2001) nu este numai un curs pentru studenți, ci o carte de referință pentru un cerc larg de filologi și nu numai. Informația este vastă și adusă la zi, sunt utilizate lucrări de ultimă oră. Ca un sintaxist format la Școala lingvistică clujeană, autorul nu se dezmente. Deși nu neglijează rezultatele gramaticii tradiționale, prezenta lucrare este o monografie modernă, iar autorul se atestă ca un sintaxist de seamă”.

(prof. univ. dr. dr. h. c. Onufrie Vințeler, Cluj-Napoca, 2001)

7) „O sinteză a Morfosintaxei românești... Fruct al unei experiențe didactice universitare de înalt nivel științific, tratatul (*Morfosintaxa limbii române contemporane*, 2001) trădează și o întinsă documentare în bibliografia românească și străină în domeniu. El abordează cele mai „fierbinți” teme ale disciplinelor întrunite (morfologie și sintaxă), teme ale căror rezolvări conturează „școli” ale gramaticii în diferite centre universitare importante ale țării.

(prof. univ. dr. Viorel Hodiș, Cluj-Napoca, 2002)

8) „Cartea profesorului Pamfil Matei (*Morfosintaxa limbii române contemporane*) nu numai că nu a dat satisfacție corului de Zoili, ci spre surprinderea multora, ea (cartea) ne propune un sistem coerent al funcționalității limbii române în latura sa comunicatională, referențială și nu mai puțin în expresivitatea, poeticitatea sa.

Reprezentant al școlii de lingvistică și gramatică de la Cluj..., profesorul Pamfil Matei duce mai departe demersul hermeneutic al înaintașilor săi, în sensul că

receptează sistemul morfosintactic al limbii române într-o lectură diacronic-sincronică sau mai precis... din perspectiva interferențelor multiple și semnificative dintre subsistemele nivelului gramatical și dintre acestea și celelalte discipline lingvistice.”

(prof. univ. dr. Ioan Mariș, 2001; cf. *Tribuna*, Sibiu, 16 noiembrie 2001)

9) „Întemeiat pe o documentare impresionantă prin volum și exemplară prin conștiinciozitate, lucrarea lui Pamfil Matei dobândește toate atributele unui studiu științific: rigoare, obiectivitate, viziune de ansamblu, integratoare, aparat auxiliar adecvat și eficient. (...) Cartea lui Pamfil Matei impune prin bogăția informației, prin soliditatea și echilibrul construcției, prin viziunea constructivă în care reușește să epuizeze un subiect socotit până nu demult „difícil”. Ea va rămâne, fără îndoială, un studiu de referință pentru istoria noastră culturală.”

(Radu Ciobanu, scriitor, Deva, 1986)

10) Monografia *Astra* de Pamfil Matei constituie un exemplu de cercetare culturală condusă cu spirit științific prob, deschis, suplu, în care impresionează deopotrivă acribia documentară și relevanța comentariilor...”

(Titu Popescu, 1986; cf. *Steaua* nr.11/noiembrie 1986, p.57-58)

11) „Așadar, o carte venită la timp, dar nu o carte scrisă conjunctural, din moment ce, ca lucrare de doctorat, a fost îndelung pregătită și a fost finalizată de mai mulți ani, așteptându-și apoi destinul editorial firesc, care a adus-o acum în mâinile cititorilor...”

Un merit cert al lucrării lui Pamfil Matei constă în faptul că a reușit să fie deopotrivă informată dar clară și consecventă axiologic în dezvăluirea mersului și ritmului programatic constructiv și flexibil al *Asociațiunii* în militantismul ei pentru emanciparea românilor și dezvoltarea conștiinței naționale, ca premisă esențială a viitoarei unități politice.”

(Constantin Mălinaș, 1986; cf. *Familia* nr. 10/1986, p.4)

12) „Sprijinit pe o amplă documentare, utilizând numeroase acte de arhivă, unele pentru prima dată valorificate, autorul realizează cea dintâi cercetare integrală de tip monografic a *Asociațiunii* care în aproape 90 de ani de existență a străbătut epoci distincte, structural deosebite, marcate de evenimente – reper.”

(Mircea Braga, 1986; cf. *Contemporanul* nr. 42/1986)

13) „Plus que la monographie d'une association culturelle et scientifique, Pamfil Matei a réalisé une excellente introduction dans la dramaturgie d' une combustion. Son livre est la monographie d'une passion.”

(Mihai Pelin, 1987; cf. *Revue roumaine* nr. 2/1987, p. 84-85)

14) „Meritul mare al cărții cercetătorului sibian (Pamfil Matei, *Asociațiunea...* 1986) constă în prezentarea în detaliu a activității *Asociațiunii* după înfăptuirea statului național unitar, contribuția sa efectivă la culturalizarea poporului român, la dezvoltarea conștiinței de sine, în raport cu istoria și cu alte popoare, insistându-se în

egală măsură asupra împlinirilor, ca și asupra unor perioade contradictorii și inegale...”

(Mihai Racovițan, 1987; cf. *Transilvania*, nr.1/1987)

15) „Este în afara oricărui dubiu faptul că lucrarea ce ne stă în atenție (*Asociațiunea...*, Editura Dacia, 1986) este rezultatul unei pasionate și îndelungate strădanii, al unei vaste și profunde investigații științifice – mărturie sunt cele 260 de titluri ale bibliografiei selective ce însoțește volumul...Acestea conferă lucrării o solidă argumentație documentară, utilizată cu discernământ de autor pentru a oferi cititorului o imagine veridică asupra unei pagini de referință din istoria românească.

(Lucrarea) prin conținutul său intrinsec, prin acuratețea stilului folosit de autor în înfățișarea faptelor, oamenilor și evenimentelor, se înscrie între contribuțiile de seamă ale istoriografiei noastre la mai buna cunoaștere și dreapta apreciere a unei pagini memorabile din istoria culturii și spiritualității românești.”

(Ion Babici, 1988; cf. *Analele de istorie* nr. 6/1988, p.144-147)

Din această serie au apărut conferințele:

Octavian Paler	<i>Autoportret într-o oglindă spartă</i>	1
Constantin Noica	<i>Eminescu – omul deplin al culturii românești</i>	2
Horia Bernea	<i>Evocat de: Andrei Pleșu, Sabin Adrian Luca, Ion Onuc Nemeș</i>	3
Rodica Braga	<i>Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate</i>	4
Mircea Braga	<i>Întoarcerea ex- librisului</i>	5
Ion Agârbiceanu	<i>Către un nou ideal – 1931 –</i>	6
Ion Agârbiceanu	<i>Necesitatea din care a răsărit <<ASTRA>></i>	7
Inaugurarea Bibliotecii ASTRA, Corpul B, 1 ianuarie 2007		8
Pr. Acad. Mircea Păcurariu	<i>– Mitropolitul Andrei Șaguna – 200 de ani de la naștere</i>	9
Ioan Lupaș	<i>Viața și activitatea lui Gheorghe Barițiu</i>	10
Victor V. Grecu	<i>Dreptul limbii</i>	11
Antonie Plămădeală	<i>A plecat și Constantin Noica</i>	12
Giovanni Ruggeri	<i>Muzeul de Icoane pe Sticlă din Sibiel</i>	13
Dorli Blaga	<i>În ciuda vremurilor de atunci, viața lui Blaga la Sibiu a fost frumoasă și luminoasă</i>	14

Octavian Goga	<i>La groapa lui Șaguna</i>	15
George Banu	<i>Actorul european</i>	16
Rita Amedick	<i>Podoabe pentru o sfântă a săracilor</i>	17
Basarab Nicolescu	<i>Întrebări esențiale despre univers</i>	18
Vasile Goldiș	<i>La mutarea bustului lui G. Barițiu în fața Muzeului Asociațiunii</i>	19
Eugen Simion	<i>Constantin Noica – arhitectura ființei</i>	20
Jan Urban Jarnik	<i>Un prieten sincer al poporului nostru</i>	21
Al. Dima	<i>George Coșbuc în Sibiu</i>	22
Octavian Goga	<i>Țăranul în literatura noastră poetică</i>	23
Răzvan Codrescu	<i>Doctorul Nicolae C. Paulescu sau Știința lui Scio Deum esse</i>	24
Victor V. Grecu	<i>Identitate. Unitate. Integrare – în spectrul globalizării</i>	25
Remus Rizescu	<i>Compozitorul slovac Jan Levoslav Bella și Sibiul</i>	26
Teodor Ardelean	<i>Limba înainte de toate și în toate</i>	27
Andrei Șaguna	<i>Românii s-au zbatut mai mult pentru limbă decât pentru viață</i>	28
Andrei Bârseanu	<i>Asociațiunea nu va face literatură și știință, ci numai va sprijini literatura și știința</i>	29
Iuliu Moldovan	<i>Problema Munților Apuseni</i>	30

Ion Duma	<i>Eminescu și românii din Ungaria</i>	31
Vasile Ladislau Pop	<i>„Luptele politice nu numai că ne-au răpit timpul, dar au înstrăinat frați de către frați”</i>	32
Vasile Ladislau Pop	<i>“Numai lumina, numai cultura ne poate mântui: cultura și lumina trebuie să ne dea putere în brațe, ca să ne știm apăra viața, și minte și înțelepciune spre a ne ști conserva și înmulți cele trebuincioase întru susținerea vieții”</i>	33
Vasile Ladislau Pop	<i>«(...)În loc de a trage unii într-o parte, alții în alta, în loc de a lucra unii spre stricarea și slăbirea altora ca să ne ridicam persoanele noastre (...)»</i>	34
Sebastian Stanca	<i>Pastelele lui Alecsandri</i>	35
Andrei Bârseanu	<i>„Oamenii mari se cunosc după seriozitatea cu care tratează chiar și lucrurile mici”</i>	36
Andrei Șaguna	<i>„Suntem fiii unei patrii umane, culte și constituționale”</i>	37
George Barițiu, Iacob Bologa	<i>“Nici unu poporu care nu cultiva artile si industri’a, nu are dreptu a se numerá între poporale civilisate”</i>	38
Acad. Radu P. Voinea	<i>Asociațiunea a avut un rol important în realizarea unității spirituale și naționale a tuturor românilor</i>	39
Vasile Ladislau Pop	<i>„Asociațiunea nutrește și conservă spiritul național, cultivă și conservă limba și prin aceasta existența națională”</i>	40

Iacob Bologa, dr. D. P. Barcianu	<i>Înființarea unei școli române de fete în Sibiu</i>	41
Iacob Bologa	<i>Numai dezvoltarea facultăților spirituale, numai luminarea minții, numai cultura cea adevărată, norocesc, fericesc pe om, va noroci și va ferici pe poporul român</i>	42
Iacob Bologa, dr. D. P. Barcianu	<i>Asociațiunea pentru înaintarea în cultură a femeii române</i>	43
Iacob Bologa	<i>Poporul român singur prin cultură poate să se înalțe la acea vază și demnitate care l-ar putea mântui de nenumăratele rele ce-l apasă</i>	44
Iacob Bologa	<i>Asociațiunea este de nespus folos nu numai pentru români ci și pentru popoarele conlocuitoare</i>	45
George Barițiu	<i>Raport general asupra stării Asociațiunii, 1889 ...</i>	46
Antonie Plămădeală	<i>Darul Asociațiunii către poporul român</i>	47
Ioan Mariș	<i>Lucian Blaga și Cercul Literar de la Sibiu</i>	48
Ioan Mariș	<i>Lucian Blaga și Cercul Literar de la Sibiu</i>	49
Elena Macavei	<i>Rolul Asociațiunii ASTRA în emanciparea femeii și educația copiilor</i>	50
Ioan Mariș	<i>Lucian Blaga și Emil Cioran (între afinitățile afective și refuzurile selective)</i>	51
Ștefan Pascu	<i>Rolul național-cultural al ASTREI</i>	52

Andrei Șaguna	<i>Munca este onoarea și reputația cea mai mare a omului</i>	53
Timotei Cipariu	<i>Școlile elementare sunt fundamentul culturii naționale și a literaturii naționale</i>	54
Timotei Cipariu	<i>Două gimnazii pentru înaintarea culturii naționale la Năsăud și Blaj</i>	55
Timotei Cipariu	<i>Cauzele naționale, prin bărbați energici, capabili de orice sacrificiu</i>	56
Cristofor I. Simionescu	<i>Astra și Țările Române</i>	57
Mihai Sofronie	<i>Vasile Stroescu, un filantrop aproape uitat</i>	58
Pamfil Matei	<i>Andrei Bârseanu și Asociațiunea</i>	59
Pamfil Matei	<i>Mitropolitul Andrei Șaguna și Asociațiunea</i>	60
Elena Macavei	<i>Călătorie în China</i>	61
Elena Macavei	<i>Glume, anecdote în publicațiile ASTREI</i>	62
Caius Iacob	<i>Matematica românească de la Gheorghe Lazăr la Traian Lalescu</i>	63
Nicolae Nicoară-Horia	<i>Schiță de portret – Atanasie Marian Marienescu</i>	64
Tatiana Benchea	<i>Creativitatea, izvor de energie</i>	65
Sergiu Găbureac	<i>Crizele și biblioteca publică</i>	66

Mihai Racovițan	<i>Sibiul în anul evenimentelor decisive – 1918</i>	67
Mihai Racovițan	<i>Rosturile Sibiului în revoluția română din Transilvania de la 1848-1849</i>	68
Antonie Plămădeală	<i>ASTRA – Ctitorii și ctitoriile ei</i>	69
Vasile Avram	<i>Sensuri bipolare în poezia lui Blaga</i>	70
Vasile Avram	<i>Ritual pentru Noica</i>	71
Vasile Avram	<i>Codul Eminescu</i>	72
Vasile Avram	<i>Modelul Cioran</i>	73
George Barițiu	<i>Unul din scopurile principale ale școlilor de fete este să împuțineze urmările triste ale blestemului care se numește lux, vanitate omenească, dacă nu le poate paraliza cu totul</i>	74
George Barițiu	<i>Meritul Asociațiunii constă în admirabila sa influență morală care o pătrunde în toate fibrele poporului nostru</i>	75
Diana Câmpan	<i>Constantin Noica – restituiri</i>	76
Diana Câmpan	<i>Aventura adevărului fără de sfârșit în cultură; Cultura – o utopie asumată</i>	77
Alexandru Dobre	<i>Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român și Societatea Academică Română</i>	78
Valer Hossu	<i>Episcopul Dr. Iuliu Hossu – Trăirea în jurământul pentru sionul românesc</i>	79

Cornel Lungu	<i>Momente ale participării Sibiului la Revoluția din 1848-1849 în Transilvania. Locul și rolul Comitetului Națiunii Române</i>	80
Cornel Lungu	<i>Din legăturile “ASTREI” cu societăți academice și culturale române și străine 1861-1914</i>	81
Cornel Lungu	<i>Pașii poetului în cetate</i>	82
Ovidiu Hurduzeu	<i>Capitalismul cu conștiință și economia participativă</i>	83
Ion Bianu	<i>August Treboniu Laurian</i>	84
Ilie Moise	<i>Ilie Dăianu și spiritul Blajului</i>	85
Cornel Lungu	<i>Petiția Episcopiei Române Ortodoxe din Statele Unite ale Americii de Nord către președintele Woodrow Wilson</i>	86
Alexiu Tatu	<i>Mihai Viteazul în documentele Serviciului Județean Sibiu al Arhivelor Naționale</i>	87
Bianca Karda	<i>Odiseea plecării unor români ardeleni din județul Sibiu în America (1900-1914) reflectată în presa transilvăneană a vremii</i>	88
Eugenia Crișan	<i>Generalul francez Berthelot și România</i>	89
George Barițiu	<i>Adunarea generală a XXX-a a Asociațiunii Transilvane</i>	90
Constantin Cubleşan	<i>Mihai Eminescu – Ciclul schillerian</i>	91
Constantin Cubleşan	<i>Ion Pop Reteganul – Folclorist și publicist</i>	92

Constantin Cubleşan	<i>Ioan Slavici – portret în oglinda timpului</i>	93
Mircea Braga	<i>Însemnări despre multiculturalitate</i>	94
Marius Laurian	<i>August Treboniu Laurian</i>	95
Keresztes Coloman Stefan, Eugenia Simona Keresztes	<i>Genii ale matematicii la Sibiu: Farkas Bolyai și János Bolyai.....</i>	96
Alexandru Sterca- Şuluţiu	<i>Nu este sub sóre natiune, care cu mai mare ardóre a animei sê-sí iubésca patrià sí vetr'a strabuniloru sei, cá Românulu</i>	97
Ioan Lupaş	<i>Înfiinţarea „Asociaţiunii“ și conducătorii ei</i>	98
Iosif Sterca Şuluţiu	<i>Discursul ținut la inaugurarea Muzeului istoric și etnografic și la deschiderea Expoziţiei, în 19 August st. N. 1905</i>	99
Ion Onuc Nemeş- Vintilă	<i>Bibliotecile publice din Olanda și misiunea lor: „Să facem o comunitate mai bună”</i>	100
Virgiliu Florea	<i>Anton Pann în reeditarea-model lui M. Gaster (1936)</i>	101
Horst Ernst Klusch	<i>Pe urmele strămoşilor habani</i>	102
Ion Agârbiceanu	<i>Raportul Secretariatului general al Secţiunilor literare-ştiinţifice ale „Astreii” dela 6 Iunie 1932 – 27 Mai 1933</i>	103
Liliana Popa	<i>Oameni și cărți în Sibiul de altădată</i>	104

Vasile Crișan	Protecția patrimoniului cultural sibian. Istorie și actualitate	105
George Barițiu	Din istoria Asociațiunii (1861-1888)	106
George Barițiu	Raportul Asociațiunii după 31 ani	107
Werner Schaal	Noua Bibliotecă Universitară a Universității „Lucian Blaga” – Die neue Universitätsbibliothek der Lucian-Blaga-Universität	108
Ilarion Pușcariu	<i>Cuvântulă Presidială la deschiderea adunărei generale a Asociațiunei transilvane, ținute la 10/22 și 11/23 Octobre a. c. în Năseudă</i>	109
Marin Diaconu	<i>Emil Cioran și Constantin Noica</i>	110
Marin Diaconu	<i>Emil Cioran și Nicolae Tatu</i>	111
Vasile Grajdian	<i>Preotul muzician Gheorghe Șoima</i>	112
Pamfil Matei	<i>Gustav Weigand și Asociațiunea</i>	113

Prof. univ. dr. Pamfil Matei

Gustav Weigand și Asociațiunea

1. Primul document elaborat de fruntașii românilor din Transilvania, din dorința de a finaliza demersurile pentru constituirea unei asociații culturale românești, a fost *Rugămintea mai multor bărbați fruntași ai națiunii noastre către înalta Locotiinția c.r. transilvană*, pentru a se da voia la ținerea unei adunări consultătoare în privința înființării unei asociațiuni pentru literatura și cultura poporului român. Această petiție adresată guvernatorului Transilvaniei, Lichtenstein, de la 10 mai 1860, poartă 176 de semnături prestigioase, între care pe cele ale episcopului Andrei Șaguna, ale mitropolitului Alexandru Sterca Șuluțiu, Timotei Cipariu, Iacob Bologna, Pavel Vasici, dr. Ion Rațiu, Ioan Pușcariu, Ioan Popasu, Gavril Munteanu, Iacob Mureșianu, Ilie Măcelariu, Axente Sever și alții.

Această petiție marchează un moment fericit din lupta națională a românilor din Imperiul Habsburgic și evidențiază modernitatea viziunii cărturarilor români care încadrau aspirațiile românilor spre emancipare economică și culturală în contextul general de promovare a progresului popoarelor, al luptei „spre înaintarea fericirii universale”. Acest document sublinia ideea că românii din Transilvania „nu doresc nimic mai tare decât posibilitatea de a putea dovedi aceasta (aspirația firească spre progres și civilizație - n.n.) în fapte, ca prin aceea să fie părtași luminărei și culturii moderne.”¹

20..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

Statutele aprobate de *conferința* consultativă desfășurată la Sibiu în zilele de 9-11/21-23 martie 1861, sub președenția episcopului Andrei Șaguna, evidențiază o concepție modernă a întemeietorilor *Asociațiunii*, atât cu privire la programul ei de activitate - cultural și științific -, subordonat progresului economic, social și cultural al românilor, cât și în privința atitudinii față de conașionalii privilegiați de multe secole, și a deschiderii spre cultura europeană. Astfel, statutele *Asociațiunii* prevedeau că oricine poate deveni membru al acestei societăți culturale românești, „fără deosebire de naționalitate și religie”, iar „membrilor necunoscători de limba română le este iertat a se servi de altă limbă”.

Consecvenți acestei deschideri democratice și iluministe, participanții la adunarea de constituire a *Asociațiunii Transilvane pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român* (23-26 octombrie/4-7 noiembrie 1861) au ales și 27 de *membrii onorari* dintre personalitățile române și ale altor culturi, precum: Simion Bărnuțiu, C. Hurmuzachi, August Treboniu Laurian, Ioan Maiorescu, Al. Papiu Ilarian, Aron Pumnul, Csáki George, George Fotanini, Aureliu Kecskemeti și alții.

2. În deceniile următoare, *Asociațiunea* a promovat colaborarea științifică și culturală cu societăți culturale, universități, institute de cercetări și cărturari de prestigiu din celelalte provincii românești, dar și din alte țări. În mod firesc, au fost apreciate și promovate preocupările științifice ale unor cărturari străini care au manifestat interes față de studierea limbii române ca limbă romanică, a folclorului românesc, a istoriei poporului român, a literaturii române, care au contribuit la cunoașterea și afirmarea culturii românești pe plan european.

Între aceștia se află cu merite și contribuții cu totul remarcabile, Friedrich Diez, Jan Urban Jarnik, Gustav Weigand, R.W. Seton Watson, Emm.

de Matonne, Hugo Schuchardt, Émile Picot, A. Mussafia, Mario Roque, Franz Miklosich, Gaston Paris, Wilhelm Meyer-Lübke, Ernst Gamillscheg, Alf Lombard, Matteo G. Bartoli, și mulți alți universitari și cărturari de prestigiu din Germania, Cehia, Slovacia, Franța, Italia și din alte țări.

3. Primul moment semnificativ poate fi considerat comentariul nesemnlat, dar care aparține fără îndoială lui G. Barițiu, pe marginea lucrării *Grammatik der romanischen Sprachen* (ediția a III-a, 1870), prima gramatică a limbilor romanice datorată lui Friederich Diez (1794-1876), profesor la Bonn și creator al studiilor de filologie romanică. Comentariul a fost publicat în revista *Transilvania* (1870) și cuprinde aprecieri despre „acest filolog renumit”, căruia „românii (îi) pot fi recunoscători” deoarece a cercetat și a inclus limba română (*valachische Sprache*) între limbile romanice alături de italiană, spaniolă, portugheză, provençală și franceză.

Autorul comentariului remarca interesul marelui lingvist german pentru *limba valahică* și importanța îndelungatelor cercetări comparative efectuate, prin care a ajuns la convingerea „că aceasta încă trebuie să se renumere între limbile romanice.”ⁱⁱ

4. Un loc important în lingvistica europeană și în cea românească, dar și în activitatea *Asociațiunii* îi revine prestigiosului lingvist german, *Gustav Weigand* (1860-1930).

Gustav Weigand a fost profesor al Universității din Lipsca (Leipzig), un important centru cultural de numele căruia se leagă și apariția primului ziar tipărit în limba română, *Fama Lipschii* (*Fama Lipskii pentru Dația*), în anul 1827 (19 mai-noiembrie, trei numere), sub redacția studentului la Medicină I. M. K. Rosetti și a lui Atanasie Lascăr.

La Lipsca, Gustav Weigand a înființat *Institutul pentru limba română*, în anul 1893, a editat *Anuarul* acestuia (1894-1895), devenit apoi *Balkan*

22..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

Archiv (1925-1928); începând din anul 1895 acest institut a beneficiat de sprijin financiar din partea lui Take Ionescu, ministrul culturii, și a devenit cel mai important centru de studii de filologie română din străinătate.ⁱⁱⁱ

G. Weigand era deja cunoscut și la noi prin cercetările dialectale efectuate în sudul Dunării, prin studiile sale despre dialectul aromân (1888 și 1894-1895), despre idiomul meglenoromân (1892), despre dialectul istoromân (1892-1894), despre graiul bănățean (1892), dar și prin lucrările sale despre limbile din zonele Balcanilor și ale Dunării, inclusiv prin dicționare și gramatici practice ale limbilor română, bulgară și albaneză. Mai târziu, G. Weigand va efectua importante cercetări dialectale în Moldova, Bucovina și Basarabia.

4.1. Revista *Asociațiunii, Transilvania*, redactată sub conducerea lui Zaharia Boiu, a informat despre *Studii asupra românilor din Macedonia* (în nr. 2/15 februarie 1894, la rubrica *Din cronica lunară*), întreprinse de Gustav Weigand, timp de 15 luni, în Peninsula Balcanică, unde a studiat „limba și datinile poporului macedo-român” ce vor fi incluse într-o carte.^{iv}

4.2. În numărul 1/15 ianuarie 1894, redacția *Transilvaniei* insera o notiță cu privire la călătoria efectuată la românii (valahii) din Moravia de către Teodor Burada din Iași, fiind bine primit la Măzărici, unde s-a dat și un concert mult apreciat de cei peste 200 de studenți valahi.

Redacția *Transilvaniei* a folosit această informație pentru a consemna și o apreciere proprie: „Tipul acelor frați ai noștri e foarte frumos, portul în parte păstrat: cămeșa fără guler și cu mâneci largi. Limba lor acum este cea boemă, dar multe cuvinte originale românești: *tată, mamă, popor, secure, baci, colibă, brânză, jintiță, urdă* etc.”^v

4.3. Semnificativă este și aprecierea revistei *Transilvania* cu privire la comunitatea românească din Serbia, care cuprindea peste 300.000 de *suflete*

care „au păstrat încă atât de bine limba și datinile străbune, încât epopeele, baladele și alte cântece ale lor se pot număra între cele mai frumoase ale geniului poetic al poporului nostru.”^{vi} Ambele aprecieri aparțin, desigur, lui Zaharia Boiu, prim-secretar al *Asociațiunii* și redactor al revistei *Transilvania* în perioada 1892-1895.

4.4. Așadar, Gustav Weigand, profesorul de limba și literatura română de la Universitatea din Lipsca, cu merite științifice importante în cunoașterea limbii române și în recunoașterea ei ca limbă romanică și în stimularea studierii științifice a acesteia, era cunoscut și apreciat de cărturarii români și de fruntașii *Asociațiunii*, astfel încât proclamarea sa ca *membru onorar* al *Asociațiunii*, de către adunarea generală desfășurată la Blaj (27-28 august 1895), la propunerea lui George Moroianu, a fost un gest de justificată apreciere.^{vii} În anii următori, activitatea lui G. Weigand se va bucura de o atenție sporită din partea revistei *Asociațiunii*, iar colaborarea va fi mai rodnică.

În numărul 11/15 noiembrie 1895, revista *Transilvania* își informa cititorii că „... prof. dr. Weigand și-a început prelegerile semestrului de iarnă cu un ciclu de prelegeri despre excursiunile prin Banat, ce le-a făcut în veara aceasta pentru a studia dialectele limbii române.”^{viii}

La 6 februarie 1896, Comitetul *Asociațiunii* a făcut publică informația că ministrul de interne austro-ungar a aprobat, prin *rescriptul* nr. 22 din 13 ianuarie 1896, alegerea lui Gustav Weigand ca membru de onoare al *Asociațiunii*.^{ix} În *Raportul general* despre activitatea desfășurată în anul 1895, conducerea *Asociațiunii* remarcă din nou satisfacția de a avea între membrii săi de onoare „pe acest bărbat erudit și devotat cultivator al limbii și literaturii române”.^x

Gustav Weigand

4.5. Un articol mai amplu despre noul membru de onoare al *Asociațiunii* datorăm lui Elie Dăianu, care l-a cunoscut pe G. Weigand la Timișoara în august 1895, cu prilejul cercetărilor dialectale efectuate în Banat.

Dr. Elie Dăianu aprecia că prin interesul său deosebit față de limba română și față de întregul tezaur spiritual al românilor de pe ambele maluri ale Dunării, Gustav Weigand devenise „cel mai popular nume străin între români”. Întâlnirea din redacția publicației *Dreptatea* i-a oferit publicistului român care se va remarca tot mai mult și în cadrul *Asociațiunii*, mai ales după ce se va stabili la Sibiu, ocazia de a-și etala și calitățile de portretist, când creionează concis imaginea profesorului Weigand:

„Tiner, ca de 35 ani, de o statură mai mult ca mijlocie, blondin, cu barbă galbină, ochi vineți, în fine, figură simpatcă, mă surprinse foarte mult, dar la moment am dat cu socoteala că cine e. Era Weigand.”

Elie Dăianu evidențiază concepția filologică avansată a lui G. Weigand, accentul pus pe graiul viu și autentic al poporului, îndeosebi pe vorbirea țărănească, „neafectată și nealterată de curentele artificioase ale purisării, ori înfrumusețării limbei”.

De asemenea, autorul consemnează mărturisirea lui G. Weigand că apropierea de limba română datează din anii studenției, când se ocupa de filologia romanică, îndeosebi de spaniolă și provensală. Impulsul decisiv a venit din partea unui student din Macedonia, de la care învăța limba neogreacă, înainte de a descoperi că era macedo-român care acasă vorbea o limbă care se aseamăna foarte mult cu latina și cu italiana. Așa a descoperit o nouă limbă *romană*, prin care – mărturisirea G. Weigand – „mi s-a deschis o nouă lume pe terenul studiilor mele, m-am apucat de limba asta «romană» nouă, am cetit cărți, apoi m-am dus cu prietinel meu pe vr'o câteva săptămâni la ei în Macedonia, la urmă am făcut o călătorie de 16 luni prin Macedonia.”^{xi}

4.6. În ședința din 2 aprilie 1896, *Comitetul Asociațiunii* a luat act de „mărinimosul ofert” al lui Gustav Weigand, comunicat prin scrisoarea sa din 10 martie 1896, expediată din Lipsca, în urma alegerii sale ca membru de onoare al *Asociațiunii* (Blaj, 1895).

Reputatul lingvist promitea să contribuie la înaintarea culturii și științei românești, prin susținerea materială pe o perioadă de doi ani, a unui absolvent de liceu („abiturient”) „talentat, lipsit, care dorește să se dedice studiului filologiei moderne”, și prin continuarea cercetării dialectelor limbii române cu sprijinul unor colaboratori români.^{xii}

4.7. Gustav Weigand a susținut inițiativa lui C. Diaconovich, care a prezentat conducerii *Asociațiunii*, la 3 ianuarie 1895, „un proiect pentru o nouă întreprindere literară din partea *Asociațiunii*, în scopul lățirii științelor și artelor în cercuri cât mai largi la poporul nostru, anume prin editarea unei enciclopedii române.”^{xiii} La 7 februarie 1895 s-a decis editarea enciclopediei în două volume, sub conducerea lui C. Diaconovich. Prin eforturile deosebite ale acestuia, până la 23 noiembrie 1895, s-au lansat apeluri de informare a publicului și pentru efectuarea de abonamente („invitare la prenumerațiune”), s-au încheiat contractele pentru tipărirea și pentru difuzarea enciclopediei cu editura W. Krafft din Sibiu și, respectiv, cu librăria Carol Müller din București. Cu același prilej, s-a publicat și prima listă cu 156 de autori ai unor articole din primul tom, între care și G. Weigand, alături de cărturari de prestigiu: Grigore Antipa, Victor Babeș, Augustin Bunea, Partenie Cosma, Elie Cristea, A.C. Cuza, Elie Dăianu, George Dima, Titu Maiorescu, Ioan Micu Moldovan, Iacob Mureșianu, D. Onciul, Ioan Pușcariu, Ilarion Pușcariu, I.G. Sbiera, N. Teclu, Gr. Tocilescu, Iosif Vulcan, Eugen Filtsch și alții, apoi vor răspunde solicitării *Asociațiunii* și alți cărturari români și străini: Andrei Bârseanu, Ovid Densușianu, Mihail Dragomirescu, C. Rădulescu-Motru, A.O.

Saligny, Iosif Sterca Țuluțiu, J. Urban Jarnik, O. Wittstock, Iosif Popovici. *Enciclopedia Română* a fost publicată în trei volume și va cuprinde 37.622 articole redactate de 209 colaboratori, fiind apreciată chiar de C. Diaconovich ca un „valoros monument literar al unității culturale a întregului popor român”.

Gustav Weigand a contribuit la realizarea primului volum (Sibiu, 1898) cu un substanțial studiu intitulat *Arămîni, ramura sudică a poporului român*, în care sintetizează cercetările sale (*Aromunen*, 1895), cu privire la *numele arămânilor, șederile, numărul și viitorul arămânilor, caracterul, cultura și ocupațiunea arămânilor, originea și istoria arămânilor, limba și literatura arămânilor*, care denumesc cele cinci capitole.

Remarcăm bogăția informațiilor adunate prin cercetările directe, „pe teren”, ale marelui lingvist german, și prin valorificarea critică a lucrărilor despre comunitățile romanice sud-dunărene, datorate unor autori englezi, francezi, germani, italieni, greci și români. G. Weigand susține cu fermitate latinitatea și unitatea limbii române, dezvoltarea „limbei românești originare” între secolele VI-IX „când șpițele acestui popor au trebuit să fie unite”, înainte de despărțirea celor patru dialecte (*dacoromân, arămân/armân, meglenit și istrilan*), „ale uneia și aceleiași limbi, ale căror diferențe se bazează pe o dezvoltare independentă... de la despărțirea dialectelor încoace”.

„În zadar căutăm deosebiri esențiale – afirmă G. Weigand – între dialectele române, căci nu aflăm nici una, precum găsim când comparăm limba română cu oricare dintre celelalte limbi romanice.”^{xiv}

În tomul al III-lea al *Enciclopediei Române*, tipărit la Sibiu în anul 1904, G. Weigand semnează un articol intitulat *Meglana*, după numele unei regiuni din sudul Macedoniei, sau *Moglana* „țară neguroasă”, locuită de bulgari și de români. G. Weigand a cercetat aceste zone și în anul 1890, a

adunat material filologic și etnografic pe care l-a publicat în lucrarea *Vlacho-Meglen* (Leipzig, 1892). G. Weigand le-a dat numele de *megleniți*, după numele unei zone în care locuiesc, deși această comunitate romanică își spunea *vlasi*, iar limbii lor îi spuneau *vlașchi* „după limba bulgară” – aprecia G. Weigand, având în vedere celticul *volcae*, apoi germanicul *valh*, preluat de slavi (*voloh*, *vlah*), de unguri (*blah*, *oláh*), de sași (*Bloch*), cu referire la comunități romanice vorbitoare de limbă romanică de la nord și de la sud de Dunăre, inclusiv la români, dar și la italieni, cărora polonezii le spun *wlochi*, iar ungurii *olaszok*.^{xv}

4.8. Opera lingvistică a lui G. Weigand și mai ales aprecierile sale despre limba română aveau o însemnătate deosebită în condițiile în care continuau să fie vehiculate pe plan european teorii care denaturau sau negau latinitatea poporului român și a limbii sale, autohtonă în spațiul carpato-balcanic-pontic și continuitatea în spațiul etnogenezei sale.

Revista *Transilvania* publicase încă în anul 1876 un studiu polemic nesemnănat, intitulat *Teoria lui Roesler despre originea poporului român, combătută și înfrântă*, în care se evidențiază substratul politic, antiromânesc al acestor teorii tendențioase despre teritoriul și epoca de formare a poporului român și a limbii sale, din lucrarea lui Robert Roesler, tipărită la Lipsca în anul 1871 (*Romänische Studien...*).^{xvi}

Menționăm și comentariul polemic al revistei *Asociațiunii* pe marginea unui studiu istoric și filologic al lui L. Réthy, intitulat *Daco-Romains ou Italo-Romains* și apărut la Budapesta în *Revue d'Orient et de Hongrie*, în care era promovată teoria imigraționistă roesleriană, se vorbea chiar despre „instinctul de migrațiune” (sic!) al poporului valah și despre limba română ca despre un idiom italic, după ce anterior se negaseră chiar romanitatea românilor și latinitatea limbii române.^{xvii}

O reacție similară a generat articolul intitulat *Fragmente din mosaicul de popoare ale peninsulei balcanice*, semnat de Fiedrich Meinhard în revista vieneză *Deutsche Rundschau für Geographie und Statistik*, care susținea că poporul român a „ocupat” teritoriile din nordul Dunării la începutul Evului Mediu, iar teoria care afirma că românii sunt urmașii direcți ai coloniștilor romani era considerată o „fabulă îmbrăcată în vestmânt istoric”.^{xviii}

În acest context nefavorabil românilor, susținut de autoritățile austro-ungare, revista *Transilvania* a tradus și a publicat un amplu studiu al lui Gustav Weigand: *Românii în Serbia*, scris în urma unor cercetări efectuate în vara anului 1898. G. Weigand recunoștea existența unor importante comunități la sud de Dunăre, în pofida unei evidente politici de a-i slaviza pe români, și afirma cu convingerea cercetătorului onest și obiectiv: „Dacă facem abstracție de la orașe, aproape întreaga vale de jos a Dunărei e românească, pe ambele maluri, pe când politicește aparține Ungariei, Serbiei, Bulgariei și României.”^{xix}

4.9. Gustav Weigand are merite incontestabile în cercetarea sincronică și diacronică a limbii române, a dialectelor și graiurilor sale sud-dunărene și nord-dunărene, a legăturilor lingvistice româno-albaneze, cu contribuții importante în cercetarea sistemului fonetic și fonologic al limbii române, din perspectivă comparativ-istorică, dar și în domeniile etimologiei, lexicologiei și semanticii. Menționăm interpretările sale referitoare la „româna primitivă” dintre secolele al VII-lea și al IX-lea, la transformările vocalice și consonantice ale limbii române în comparație cu latina populară, îndeosebi la afonizarea vocalelor finale („șoptite”), la nazalizarea vocalelor românești, la rotacism și la influența slavă. În pofida unor opinii amendate de cercetările ulterioare, cu privire la concesiile făcute teoriilor referitoare la formarea poporului român în sudul Dunării, la *imigrarea* românilor din sud spre nord și

la absolutizarea influenței slave asupra limbii române în toată perioada Evului Mediu, în pofida unor inexactități în notarea lexicului și a vorbirii dialectale, G. Weigand s-a impus în lingvistica românească și europeană prin lucrări de referință (studii, dicționare, atlase lingvistice etc.) pentru cunoașterea limbii române și a limbilor romanice și pentru dezvoltarea filologiei romanice.

Fostul său student, Constantin Lacea, a publicat în revista *Transilvania* o „dare de seamă” cu aprecieri și observații critice despre *Atlasul lingvistic al teritoriului dacoromân*, publicat de G. Weigand în anul 1909 la Leipzig^{xx}, iar Nicolae Drăganu va face frecvente trimiteri la opiniile acestuia în „notițele etimologice” publicate în revista *Asociațiunii*^{xxi}, apoi în *Dacoromania*.

Un merit cu totul aparte al lui G. Weigand a fost acela pe care l-a subliniat cu recunoștință și Sextil Pușcariu: „a știut să crească elevi”^{xxii}

Apropierea de studiul limbii române încă din anii studenției a fost benefică în plan științific atât pentru profesorul Gustav Weigand, cât și pentru tinerii români de la sud și de la nord de Dunăre, care i-au fost studenți, doctoranzi, asistenți și colaboratori la Lipsca (Leipzig). Între aceștia menționăm pe cei care și-au susținut doctoratul la Leipzig sub îndrumarea lui G. Weigand: Constantin Lacea (1898), Sextil Pușcariu (1899), Teodor Capidan (1907); Horia Petra-Petrescu s-a înscris la seminarul lui G. Weigand și a obținut doctoratul în litere (1910), cu prima exegeză postmaioresciană despre viața și opera lui I.L. Caragiale, pe care G. Weigand i-a publicat-o în *Anuarul* Institutului pe care îl conducea, apoi și în extras (1911).

La Leipzig au studiat și alți cărturari români importanți, precum Mozes Gaster (1877, cu Gustav Gröber), Lazăr Șăineanu (susține doctoratul în anul 1889, cu o teză de folclor românesc), istoricul Nicolae Iorga (doctorat, 1893), Iosif Popovici, care a audiat cursurile lui G. Weigand, dar și-a susținut doctoratul la Viena (1900) cu o lucrare despre elementele vechi slave din

limba română și poetul Panait Cerna, care a obținut, la Leipzig, doctoratul în estetică, în anul 1913.

Asociațiunea a cultivat și în perioada interbelică relațiile științifice cu prestigioși cărturari europeni care au fost interesați de cultura românească și de limba română. Astfel, adunarea generală desfășurată la Caransebeș (13-14 noiembrie 1930) l-a proclamat ca membru de onoare al *Asociațiunii* pe „cunoscutul savant, filolog romanist de renume mondial” Gustav-Meyer Lübke, de la Universitatea din Bonn, în locul lui Gustav Weigand, după moartea acestuia.

NOTE

ⁱ *** *Actele privitoare la urzirea și înființarea Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român*, Sibiu, 1862, p. 3-4

ⁱⁱ cf. *Transilvania*, III, nr. 14/15 iulie 1870, p. 170-171 (la rubrica *Philologia*)

ⁱⁱⁱ cf. Klaus Heitmann, *Sextil Pușcariu und Gustav Weigand*, în volumul *Întâlniri între filologi români și germani*, Cluj-Napoca, Ed. Clusium, 2003, p. 56-65

^{iv} *** *Studii asupra românilor din macedonia*, în *Transilvania*, XXV, nr. 2/15 februarie 1894, p. 45

^v *** *Românii (valachii din Moravia)*, în *Transilvania*, XXV, nr. 1/15 ianuarie 1894, p. 27)

^{vi} *Numărul românilor din Serbia*, în *Transilvania*, XXV, nr. 3/15 martie 1894, p. 77

^{vii} *Transilvania*, XXVI, nr. 9/15 septembrie 1895, p. 303

^{viii} *Transilvania*, XXVI, nr. 11/15 noiembrie 1895, p. 381 (la rubrica *Din cronica lunară*)

^{ix} *Transilvania*, XXVII, nr. I-II/1896, p. 47 și *Partea oficială*, p. XXI-XXII

^x *Transilvania*, XXVII, 1896, *Partea oficială*, p. XLIII

- ^{xi} Dr. E. Dăianu, *Dr. G. Weigand*, în *Transilvania*, XXVII, nr. I-II/ianuarie-februarie 1896, p. 27-31
- ^{xii} *Transilvania*, XXVII, nr. IV-V/aprilie-mai 1896, p. 151-152.
- ^{xiii} *Transilvania*, XXVI, nr. 1/15 ianuarie 1895, p. 31
- ^{xiv} Gustav Weigand, *Arămâni, ramura sudică a poporului român*, în *Enciclopedia Română publicată din însărcinarea și sub auspiciile Asociațiunii pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român* de Dr. C. Diaconovich, Tomul I, Sibiu, Editura și tiparul lui W. Krafft, 1898, p. 227-232; cf. textul manuscris, 38 pagini, în *Fondul Bibliotecii ASTRA* din Sibiu
- ^{xv} Gustav Weigand, *Meglana*, în *Enciclopedia Română...*, Tomul III, Sibiu, Editura și tiparul lui W. Krafft, 1904, p. 237; cf. și Adolf Armbruster, *Romanitatea românilor. Istoria unei idei*, București, Editura Enciclopedică, 1993, p. 17-45.
- ^{xvi} *Transilvania*, XIV, nr. 18/1876, p. 214-215
- ^{xvii} *Transilvania*, XXIX, nr. II-III/martie-aprilie 1898, p. 64-66
- ^{xviii} *** *Românii din peninsula balcanică*, în *Transilvania*, XXXI, nr. I/ianuarie 1900, p. 25-32
- ^{xix} G. Weigand, *Românii din Serbia*, în *Transilvania*, XXXI, nr. V/mai 1900, p. 105-113
- ^{xx} cf. *Transilvania*, XLI, nr. 3/mai-iunie 1910, p. 132-134
- ^{xxi} *Transilvania*, XLI, nr. 5/1910, p. 377 și nr. 6/1910, p. 461-462
- ^{xxii} Sextil Pușcariu, *Probleme nouă în cercetările lingvistice*, în *Cercetări și studii*, București, Editura Minerva, 1974, p. 31-43